

**ZVUCI  
HARMONIKE U  
NAJELITNIJIM  
LONDONSKIM  
KONCERTNIM  
DVORANAMA**

**“U London sam se zaljubio od  
prvog trenutka kad sam stupio  
nogom na Liverpool Street”**



**N**akon završetka dodiplomskog studija u Puli i nekoliko godina radnog staža, Franko Božac upisuje postdiplomski studij u Londonu. Nakon bogatog iskustva dobivenog na Royal Academy of Music, otvaraju mu se mnoga vrata te započinje svoju koncertnu djelatnost. Dovoljno je spomenuti da je prilikom jednog koncerta na kojemu je svirao posjećenost ljudi bila oko 30.000.

Franko Božac je, između ostalog, bio i moj profesor na današnjem Sveučilištu Jurja Dobrile u Puli, a prilikom ovog intervjua smo uspjeli dogovoriti između njegovih mnogobrojnih koncerata i putovanja kojima je u zadnje vrijeme dosta zaokupljen.

**Na samom početku moram Vam priznati da imate odličnu web stranicu. Vidim da ste vrlo svjesni tog medija pa me zanima Vaš stav o novim medijima. Jesu li oni važni u današnjem svijetu, gleda li se vani drukčije na njih? Isto tako sam primijetila da imate i svoj logo.**

Svakako. Važnost medija je od velikog značaja. Danas je posebno bitan Internet i vrlo je važno „zaživjeti digitalno“ kako bi ljudi mogli brže i kvalitetnije doći do željenih informacija. Moramo uvijek ići u korak s vremenom i pridržavati se pravila koja u određenom trenutku vrijede. Svako vrijeme nosi svoju kvalitetu, a danas je to kvaliteta brzine. Ljudi nemaju vremena za gubljenje i potrebne su im jasne, brze i kvalitetne informacije koje se mogu pronaći na jednome mjestu. U svijetu je osobni website s popratnim sadržajima potpuno uobičajena pojava gotovo svakog glazbenika koji se profesionalno bavi glazbom. To nije stvar

prestiza, već potreba koja je neminovna, a u koju je potrebno puno uložiti. Moj je logo dizajnirao gospodin Neven Udovičić, a website izradio prof. Branko Škara. Logo je također u funkciji približavanja informacija zainteresiranim promotorima i u ulozi je stvaranja brenda i prepoznatljivosti.

**Jeste li toga postali svjesni kad ste došli u London ili ste i prije imali neke ideje o tome? Također mi recite kako je došlo do Vašeg usavršavanja u Londonu, gdje i što ste točno završili, kod kojih profesora, koliko dugo ste bili tamo...?**

I prije sam bio svjestan važnosti medija i kakvu ulogu oni imaju, ali više-manje u teoretskom smislu. Međutim, pri dolasku u London, obzori Vam se stotruko prošire, a Vi dobivate uvid u praktičnost medija. Čovjek bi uvijek trebao raditi na sebi. Kritike i pohvale bi trebao shvaćati kao smjernice u vlastitoj evoluciji i kao glazbenika i kao čovjeka i to s vječitom tendencijom i žarkom željom za neprestanim nadograđivanjem, učenjem i usavršavanjem. Svatko u svom životu ima životno raskrižje koje ga odvede u novu pustolovinu koja mu može promijeniti čitav život. Postoje trenuci kada ste duboko uvjereni da je to što radite dobro za Vas i Vaše bližnje te kada Vam nešto iznutra govori da to jednostavno trebate učiniti. Upravo se to dogodilo meni: godinu dana prije nego što sam počeo pohađati poslijediplomski studij na elitnoj Royal Academy of Music, položio sam prijamni ispit za PGdip (poslijediplomski studij harmonike) te sam iduće dvije godine studirao u klasi prof. Owena Murraya u Londonu. Taj je studij zamišljen kao most između akademizma i koncertnog podija u teoretskom i praktičnom smislu.

**Kako Vas se dojmio sam grad? Kakav je tempo života, koliko se karakter ljudi razlikuje od našeg?**

U London sam se zaljubio od prvog trenutka kad sam stupio nogom na Liverpool Street. Dinamičnost kojom su se ljudi kretali, brzina, internacionalnost ljudi, kultura i živopisnost boja koje su me svakodnevno okruživale odavale su dojam grada koji nikada ne spava, grada u kojem je sve moguće, gdje ni u jednom trenutku nećete osjećati dosadu, i grada u kojem se nećete osjećati strancem. London je grad u kojem Vam se slučajni prolaznik, ako ga zbog žurbe ili nespretnosti okrznete, obrati s: „I'm sorry sir!“. Grad u kojem se događa asimilacija stanovništva iz svih krajeva svijeta, a razlika autohtonog stanovništva (koje je de facto u manjini) i novopridošlih stanovnika se gubi, osjećate se (ili sam se barem ja tako osjećao) stopljeni zajedno s njima u jednu veliku i važnu cjelinu kojoj je ime - London. Ako me pitate po čemu se ljudi razlikuju ovdje i tamo, onda će moj odgovor biti prvenstveno, po individualizaciji. Tamo su ljudi iznimno individualizirani ili bolje rečeno otuđeni jedni od drugih jer su prilike upravo takve. Biznis, profesionalnost i uspjeh su na prvom mjestu, a onda tek ostalo. Imam osjećaj da bih o toj temi mogao pričati danima, ali o tome možda više nekom drugom prilikom.

**Jeste li ikada poželjeli i ostati tamo?**

Svakako! Bio sam veoma blizu toga! Bio sam došao do tog stadija da ne mogu živjeti bez tog okruženja, bogatstva, kulture, otvorenosti uma i duha. Naime, prilikom polaganja audicije za profesora harmonike, dobio sam posao kao predavač na Morley

college-u, u strogom centru Londona u kojem mnogi poznati profesori s eminentnih akademija, kao što je Trinity College of Music, Guildhall, Royal College of Music, rade honorarno. Ovaj mi je posao trebao poslužiti i kao vrlo dobra odskočna daska za buduću karijeru. Međutim, iako sam bio prvi na listi, morao sam otkazati jer sam samo dva tjedna prije toga potpisao ugovor s poznatom kazališnom kućom New End Theatre u Londonu... Zbog tog sam ugovora, koji je uključivao izuzetno mnogo angažmana i putovanja koja su se poklapala, morao otkazati posao na Morley College-u. Uvijek žalim zbog toga. S druge strane, za uspjeh i probitak morate uložiti minimum desetak godina napornog rada, dokazivanja i izuzetnog žrtvovanja. Tek tada počinjete ubirati plodove svog rada. Kad sam se vratio u rodni zavičaj sve je izgledalo tako tužno i tmurno da se u idućih godinu dana nikako nisam mogao priviknuti, bio sam jako tužan. Srećom (ili nesrećom), čovjek posjeduje jedno veoma moćno sredstvo koje mu pomaže da prebrodi takve situacije, a to je proces zaboravljanja i ponovnog prilagođavanja.

**Vjerujem da ste u Londonu stekli mnogo poznanika, ali i vrijednih kontakata. Tko su ljudi koji će Vam duže ostati u sjećanju i s kojima možda želite surađivati i na profesionalnom polju?**

Da, stekao sam izniman broj poznanika i prijatelja od kojih su većina izvanredni glazbenici koji su stekli veliku popularnost i zavidan profesionalni nivo koji ne prestano raste i sazrijeva. Mogu reći da nema ni jedan kontinent na ovoj kugli zemaljskoj s kojeg nisam stekao poznanike i prijatelje s kojima i danas redovito održavam kontakte. S puno njih

sam već surađivao, s nekima i dalje surađujem, a u planu su i buduće suradnje, tako da se želje neprestano ostvaruju. Svakako tu moram spomenuti i suradnju s izvanrednim dirigentima i orkestrima s kojima sam imao čast surađivati i s kojima bih želio i nastaviti surađivati, a ima naznaka da bi se to uskoro trebalo i realizirati. Nadalje, imao sam priliku surađivati sa svjetski poznatim pedagogima različitih profila (glasovira, violine, viole, violončela, čembala, gitare, flaute, trube, klarineta, udaraljki, harfe, specijalista za baroknu glazbu, suvremenu glazbu itd.) od kojih sam puno naučio te ih još uvijek posjećujem i dalje učim od njih.

**Kako se u jednom Londonu gleda na naš instrument? Koliko je on raširen i prihvaćen?**

Ovo je iznimno interesantno pitanje. Naime, u tom je podneblju (prvenstveno na Royal Academy of Music) harmonika iznimno dobro prihvaćena. Zbog toga su se zvukovi harmonike čuli u gotovo svim najelitnijim londonskim koncertnim dvoranama kao što su: Wigmore Hall, Queen Elizabeth Hall, Royal Albert Hall, Barbican itd. Mislim da je to od izuzetnog značaja jer je u tom slučaju naš instrument stavljen uz bok svim ostalim instrumentima te ga se tretira s poštovanjem.

**Kako ste do sada zadovoljni s Vašim razvojem karijere? Osim solističke karijere, imate i svoj duo. Recite nam nešto o tome.**

Čovjek ne bi trebao nikad biti u potpunosti zadovoljan, uvijek ima puno toga što bi se moglo napraviti bolje i više. Međutim, preduvjet za to mora biti isključivo ljubav i predanost tom pozivu jer ako to nije tako, rezultat će biti samo osjećaj praznine i neispunjenosti koja vodi u nezadovoljstvo

i depresiju. Zato uvijek gledaj dalje, radi, stvaraj, trudi se s istinskom ljubavlju i poletom malog djeteta pa će rezultati doći sami po sebi iako oni na kraju i nisu toliko bitni, u stvari, bitan je put. Istina je, imam i svoj duo čije je ime „Duo Mascagni“ (ime je dobio po talijanskom skladatelju i dirigentu Pietru Mascagniu), a naziv nismo izmislili mi, već naši promotori i agenti. Duo Mascagni je osnovan 2007. god. na Royal Academy of Music u Londonu, kao rezultat suradnje između mene i malteške pijanistice Charlene Farrugie, koju glazbeni kritičari i publika nazivaju „enfant terrible of Maltese Piano“. Smatra se jednom od najboljih pijanista ikada proizašlih s malteške glazbene scene. U dobi od 13 godina svirala je s Nacionalnom malteškom filharmonijom i tako stvorila rekord kao najmlađa glazbenica koja je ikada svirala s tim orkestrom. Evo samo nekoliko isječaka iz novina i kritika poznatih pijanista koji su iskazali svoje mišljenje o Charlene Farrugi kao pijanistici: „...Njezine briljantne oktave, impozantni akordi, izvanredne terce i ugodan staccato imaju brzinu, preciznost i sjaj koji se mogu usporediti s nekim od najvećih pijanista našega vremena“, „The Sunday Times of Malta“; „Najnadarenija pijanistica kojoj predstoji blistava pijanistička budućnost“, Manuel Villet (službeni korepetitor legendarnog Yehudi Menuhina); „Pijanistica koja posjeduje izvanredne glazbene sposobnosti, njezin recital u Jacqueline du Pré Hall-u ostavio je sjajan umjetnički dojam“, M. Papadopulos; „Pijanistica iznimnog talenta“, legendarni Gary Graffman. Inače Charlene nastupa u velikim dvoranama diljem svijeta, kao solist i s orkestrima, između ostalog po Francuskoj, Irskoj, Malti, Hrvatskoj, Mađarskoj, SAD-u, Belgiji, Nizozemskoj, Italiji, Češkoj, Slovačkoj, Poljskoj, Monaku, Velikoj Britaniji...

## STUDIJ U INOZEMSTVU

Trenutno radi na svom doktoratu te privatno studira u Italiji kod jednog od najboljih svjetskih pedagoga, profesora Borisa Petrushanskya.

***Za kraj, planovi? Na webu vidim da Vam je kalendar pun raznih događanja i koncerata.***

Planovi projekata se rade godinu, dvije unaprijed tako već sada imamo naznake što će se dogoditi u 2012./13. godini. Ima dosta projekata koji su u tijeku i koji bi

se uskoro trebali objelodaniti. U planu su i turneje (kao solist, kao član različitih komornih ansambala i Dua Mascagni te kao solist s raznim orkestrima), a svakako je tu i pedagoški rad koji me dodatno ispunjava i motivira te upotpunjava kao glazbenika.

**Razgovarala: Marija Plentaj**

